

Oponentský posudek na bakalářskou práci:

Martina Mrnková

Možnosti trvale udržitelného rozvoje v rámci potravinového systému

Martina Mrnková předkládá bakalářskou práci na téma *Možnosti trvale udržitelného rozvoje v rámci potravinového systému*. K bakalářské práci mám celou řadu výhrad, které uvedu postupně.

1) Práce Martiny Mrnkové není logicky strukturovaná. O čem práce je a co je jejím cílem se čtenář dočítá až ve třetí kapitole na straně 18, poté co již má za sebou úvod a teoretickou část. Tato logická nekonzistentnost se pak naplno projevuje na straně 19, kde autorka v části „3.5.2. Postup řešení“ píše, že v „úvodu přibližuji problémy,...charakterizují hlavní cíle a úkoly. Na konci úvodu formuluji záměr práce“. Když ale zpětně nalistujeme úvod, tak z toho, co autorka slibuje tam nic podobného není. Celá část 3.5.2. se měla objevit hned někde zpočátku spolu s dalšími částmi této třetí kapitoly. Naopak o tom, co autorka rozumí pod pojmem trvale udržitelný rozvoj se dočítáme až v analytické části (!) na straně 25.

2) Další problém vidím v uchopení tématu, o němž se podrobnosti čtenář dozvídá až na stranách 18–20. Téma trvale udržitelného rozvoje a potravinového systému je pro bakalářskou práci natolik široké a komplexní, že hrozí povrchnost, zjednodušení a to, že se v něm autorka ztratí. A to se přesně stalo. Už samotná teoretická část o trvale udržitelném rozvoji není dostatečně zpracovaná. Problém vidím už v tom, že autorka se teoreticky zabývá koncepty trvale udržitelného rozvoje až v analytické části (ve čtvrté kapitole). Část 2.1 nazvaná „Základní literatura“, tak nejen neposkytuje teoretická východiska, ale neposkytuje ani základní literaturu, chybí tam celá řada dokumentů, např. ze Stockholmu z roku 1972, z Rio de Janeira z roku 1992, Agenda 21 nebo třeba z Johannesburgu, všechny pokud vím dostupné v českém jazyce. Nemluvě již o tom, že tam chybí práce jejího vedoucího PhDr. Ivana Ryndy, či třeba Státní politika životního prostředí ČR. Taková literatura je pro tuto práci důležitá, protože autorku zajímá aplikace principů trvale udržitelného rozvoje v praxi. A právě podobné dokumenty, jakkoli deklarativní, jsou určitou snahou o implementaci.

3) Další výtku mám k části „2.2 Sociologické souvislosti“, kde se autorka snaží dát své téma práce do kontextu „moderní společnosti, s globalizací a s jejími důsledky“. Vychází z Becka a Giddense, ale opomíjí třeba Baumana, jehož kniha *Globalizace*, s podtitulem *Důsledky pro člověka* přímo volá po tom, aby ji autorka na bakalářské úrovni alespoň reflektovala. Celá část na mne působí jako nahodilé výpisky z literatury a čtenář se tak o „globalizaci s jejími důsledky“ nedozví vůbec nic. Zaráží mě i věta „nelze opominout Jana Kellera, ačkoli jsou jeho práce zatížené Marxistickou ideologií“. Opominuli fakt, že se „marxistická“ píše s malým písmenem, zajímalo by mne na základě čeho autorka usuzuje a proč to tam vůbec uvádí. Nevypovídá to nechtěně spíše o její nepřiznané předpojatosti? Podobné výtky mám i ke kapitole o ekonomických souvislostech, které je stejně tak povrchní. Autorka se zmiňuje o Malthusovi, aniž by reflektovala celou řadu sociologických kritik (z hlediska sociálních nerovností, technologií, ale i demografie). Jako pozitivum vidím, že v teoretické části autorka uvádí jako literaturu indickou ekofeministiku Vandanu Shivu, o to je větší škoda, že v celé další práci, až na drobnou výjimku na straně 55, s ní vůbec nepracuje. Celá teoretická část práce tak nepředstavuje vůbec žádný souvislý a konzistentní popis teoretických východisek autorky, což se pak neblaze projevuje v další, analytické části. Jde spíše o nestrukturované výpisky.

4) Další výhrady mám k výzkumným otázkám a metodologii. Autorka sice na straně 20 píše, že přesně vymezuje a formuluje výzkumné otázky a popisuje použité metody a způsoby jakými hodlá dosáhnout stanovených cílů. Výzkumné otázky nikde v práci nejsou, na straně 18 jsou jen jakési výzkumné úkoly a výzkumné náměty, formulované navíc natolik ambiciózně, že je autorka snad ani nemohla splnit. Například jak chtěla autorka nalézt odpověď na otázku: „S jakými překážkami se potýká implementace principů TUR v praxi? Navíc, když veškerá její metodologie je popsána již na straně 19 a to v pouhých dvou větách a čtyřech bodech! To, že si autorka dostatečně neujasnila jakou metodologii a jak ji používat, se pak projevuje v analýze, kde v podstatě žádnou neprovádí.

5) Začátek analytické části (celá čtvrtá část) pak není žádná analýza, ale spíš autorka provádí teoretickou rešerši trvale udržitelného rozvoje (viz bod 2). Veškerou kritiku TUR a jeho obhajobu provádí z jedné knihy (Morgan, Sonnino), což podle mne není nejen analýza, ale ani kvalitní rešerše. Navíc mi není jasné, proč se autorka přiklonila k definici trvale udržitelného rozvoje ze sborníku (Mezřický a kol.), když vzhledem k relevanci tématu mezinárodní potravinový systém, bych spíše očekával definici nějaké mezinárodní organizace (OSN, OECD apod.). Protože autorka řádně nepopsala svoji metodu, ani postup jak a co bude analyzovat, tak se čtenář v následující analýze ztrácí. Není jasné podle jakého klíče co s čím

srovnává. Autorka slibuje, že bude provádět srovnávací analýzu, analýzu dokumentů, ale nikde neuvádí co analyzuje, jaké dokumenty porovnává, a to ani v seznamu literatury.

6) I kdybych připustil, že analytická část není srovnávací analýzou, ale jakousi kritickou rešerší, tak si nejsem zcela jist, že i to autorka provádí. Zmiňování sociologové Beck a Giddens už se k jejich směle v této části neobjevují, i když bych je v pasážích, kde autorka píše o GMO, klonování, industrializaci zemědělství a podobně, tedy o rizicích moderní společnosti a důvěře, oba čekal. Autorka prakticky nepropojuje své rešeršní výpisky se svojí „analýzou“. Navíc některé pasáže vyvolávají dojem, že autorka dost dobře nepochopila to, o čem píše. Například z pasáží o „zelené revoluci“, na stranách 53-54 by nepoučený čtenář získal dojem, že šlo o vsutku skvělou, neproblematickou věc. Autorka zde vůbec nereflktuje problematické aspekty industrializace zemědělství s negativními ekologickými, ale i sociálními důsledky. Přitom na straně 12 zmiňuje autorka, že Beck v knize *Riziková společnost* píše o „zelené revoluci“, ale už to nedokáže propojit. A podobných míst je v práci víc (Shiva a její kritický postoj k mezinárodním institucím MMF, WTO či k zelené revoluci, atd.)

7) Naprosto zarážející se mi zdá, že se v celé práci netematizuje role Mezinárodního měnové fondu, Světové banky (o nich není v práci dokonce ani zmínka) či Světové obchodní organizace. Přitom právě MMF a SB hrály důležitou roli ve světovém potravinovém systému s jejich programem strukturálních úprav. Problém možná bude v tom, že autorka až na drobné výjimky čerpá z oficiálních dokumentů a nikoli z relevantní akademické literatury¹. Autorka tak dané téma vůbec nepojímá v kontextu mezinárodních politických vztahů, ani v kontextu probíhající globalizace, ale naopak, velice zjednodušeně, povrchně a vytrženě z kontextu.

8) Výtku mám i k tomu, jak autorka pracuje s literaturou. V textu je uvedena literatura, která není v seznamu (např. na straně 21 v části 4.1.3). V žádném případě se nejedná o nějaký plagiát. Investigativní čtenář rozluští, že autorka cituje z literatury uvedené v poznámce pod čarou. Jak to ale dělá autorka je nepřipustné, cituje nejednotně, jednou uvádí literaturu v textu, v závorce a jindy zase v poznámce pod čarou. Navíc například na straně 41, 42 cituje špatně, protože neuvádí rok vydání. Možná ale zásadnější problém v práci s literaturou je, jak se autorka na straně 17 bezelstně přiznává, nakolik čerpala z nekonečného množství pramenů na internetu, či z Wikipedie. Ale v seznamu literatury nejsou žádné internetové zdroje uvedeny. Opět bych ale autorku nepodezřival z plagiátorství. Ony nějaké citace z internetu opravdu

---

¹ Věnují se tomu například i učebnice environmentální sociologie: M.Bell – Introduction to environmental sociology (dostupná na katedře), J.Hannigan – Environmental sociology (dostupná v jinonické knihovně).

jsou, v poznámkách pod čarou, ale často se už čtenář tištěné verze, bez toho aby si to ověřoval na internetu, nedozví o jaký dokument jde a od koho je.² To je také nepřijatelné.

Celkové hodnocení:

Bakalářská práce Martiny Mrnkové si kladla ambiciózní cíle, které nemohla splnit. Ve svém tematickém záběru, je tak široká, až je povrchní, místy opomíjí důležité aspekty, relevantní literaturu. Celkově je logicky nestrukturovaná. Autorka neprokázala, že si osvojila jakoukoli metodologii a i po formální stránce, tedy práce s literaturou či citacemi je problematická.

Na základě předložených výtek práci Martiny Mrnkové nedoporučuji k obhajobě, protože nesplňuje nároky na bakalářskou práci.

V Praze, 8.2.2012

Mgr. Arnošt Novák

---

² Teprve, když jsem takto namátkou otestoval odkaz na definici trvale udržitelného rozvoje ze strany 25, vypátral jsem, že jejím autorem je Ivan Rynda.